

**FENOMEN NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECIĘCEJ: REFLEKSJA
FILOZOFICZNO-HISTORYCZNA**

Martirosian Lesia

Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy imienia Łesi Ukrainki, Łuck, Ukraina

lesia.vdu@rambler.ru

PHENOMEN OF CHILDREN' INVALIDITY: PHILOSOPHICAL-HISTORICAL REFLEXION

Martirosian Lesia

Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk, Ukraine

ФЕНОМЕН ДИТЯЧОЇ ІНВАЛІДНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКО-ІСТОРИЧНА РЕФЛЕКСІЯ

Мартіросян Леся

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Луцьк, Україна

Streszczenie. W artykule jest rozpatrywany fenomen niepełnosprawności dziecięcej, osobliwości jego przejawiania się w zachodnioeuropejskiej przestrzeni kulturowej; obserwuje się genezę filozoficznego uzmysłowienia niepełnosprawności dziecięcej w kontekście stosunku społeczeństwa wobec niepełnosprawnych dzieci w różnych historycznych okresach jego rozwoju; akcentuje się determinację problematyki filozoficznego uzmysłowienia niepełnosprawności dziecięcej przez społeczno-kulturowe warunki życia społeczeństwa na każdym etapie historycznym.

Słowa kluczowe: niepełnosprawność, zjawisko społeczne, refleksja filozoficzno-historyczna, stosunek społeczny, wartości aksjologiczne.

Abstract. The article deals with the problem of children`s invalidity. A great attention is paid to the peculiarities of this phenomenon in the western-European cultural space. The author of the given article analyses attitude of society to children-invalids in different historical periods in the context philosophical understanding of children`s invalidity and shows the determination of this problem by socio-cultural conditions of society` life during each historical period.

Keywords: invalidity, social phenomenon, philosophical-historical reflexion, «gandicap» social settings, axiological values.

Анотація. У статті розглядається феномен дитячої інвалідності, особливості його прояву у західноєвропейському культурному просторі; відслідковується генеза філософського осмислення дитячої інвалідності у контексті відношення суспільства до дітей-інвалідів у різні історичні періоди його розвитку; акцентується детермінованість проблеми філософського осмислення дитячої інвалідності соціокультурними умовами життя суспільства на кожному історичному етапі.

Ключові слова: інвалідність, соціальне явище, філософсько-історична рефлексія, гандикапні соціальні установки, аксіологічні цінності.

Вступ. Інвалідність – є однією з найактуальніших проблем людства від початку його існування. Актуальною залишається вона і понині. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) кількість дітей-інвалідів у світі досягає 13% (3% дітей народжуються з вадами інтелекту та 10% дітей з іншими психічними та фізичними вадами). Всього в світі близько 200 мільйонів дітей з обмеженими можливостями. Загальна чисельність дітей-інвалідів щороку збільшується на 0,5%. [4, с. 20].

Наведені статистичні дані, результати наукових досліджень указують на тенденцію до зростання кількості дітей з вадами розвитку, навіть за умови, що більшість чинників ризику інвалідності будуть контрольованими. В Україні гострота ситуації поглиблюється упередженістю суспільної думки щодо інвалідності як соціального явища. Для українського суспільства характерна відсутність толерантності до людей з вадами розвитку, їх неприйняття. Філософія вітчизняної моделі дитячої інвалідності залишається традиційною, сформованою ще у часи радянської влади. Вона розглядає дитину-інваліда як особу, яка є тягарем для суспільства, повністю від нього залежить і сприймається лише споживачем матеріальних цінностей. Така ж філософія інвалідності довгий час домінувала і у

європейських країнах, проте, на сучасному етапі вона кардинально змінилась, і, наразі, базується на визнанні прав дитини та створення механізмів їх забезпечення. У цьому контексті, для вітчизняної системи соціальної опіки дітей з вадами розвитку актуалізується питання зміни існуючої філософії інвалідності відповідно до тих соціокультурних процесів, які характерні для європейської цивілізації, і, які поступово розгортаються в Україні. Пошук ефективних шляхів цієї зміни, найперше, вбачається у вивченні і творчому осмисленні процесів історичного розвитку філософії тих моделей інвалідності, що були притаманні західноєвропейській цивілізації у логіці її історичного розвитку і обумовили появу сучасної філософії інвалідності.

Загальний стан проблеми. Незважаючи на зацікавленість філософів проблемою інвалідності (вітчизняних – В. Андрущенко, С. Боднар, Н. Бокало, Н. Бердяєв, Л. Вітгенштайн, С. Гессен, Б. Гершунский, В. Кремень, В. Левкулич, А. Лушніков, В. Огнев'юк, Н. Софій, Н. Тарусина, та ін.; зарубіжних – П. Бергер, К. Вольф, Б. Ливехуд, Т. Лукман, М. Хайдеггер, Р. Штейнер, К. Ясперс та ін.) досліджень соціально-філософського осмислення не лише дитячої, а й дорослої інвалідності як соціального явища, що впливає на соціум, сфери його життя та соціальні інститути і досі обмаль. Разом з тим, діалектична взаємодія між суспільними явищами та процесами, пов'язаними з інвалідністю, формує поле для її філософського осмислення. Потреба суспільної практики, недостатня розробленість проблеми філософської рефлексії інвалідності у науковій літературі обумовлюють необхідність її дослідження.

Метою статті є ретроспективне дослідження філософської рефлексії дитячої інвалідності як соціального явища та особливостей його прояву у західноєвропейському культурному просторі.

Виклад основних положень дослідження. Науковці вважають, що уявлення про інвалідність, що сформувались у різних країнах упродовж історичного розвитку людства, окреслили п'ять найбільш поширених визначень цього стану: біомедичне, філантропічне, економічне, соціологічне або соціально-політичне [3]. Вказані підходи до осмислення змісту поняття інвалідність мають різне філософське наповнення, але співіснують і до нині. Саме філософський зміст цих понять визначає соціальну політику суспільства і держави стосовно осіб з фізичними та розумовими вадами, їх соціальний статус, права і обов'язки.

Осмислення інвалідності відбувалось у процесі історичного розвитку людства. Соціокультурні особливості кожного його етапу обумовлювали філософію цього осмислення. Необхідно зауважити, що довгий період історичного часу уявлення про дитячу і дорослу інвалідність значно відрізнялись. Термін «інвалід» застосовувався лише стосовно воїнів, які отримали поранення на війні і в результаті яких вони не могли виконувати свій військовий обов'язок. Дітей, які мали різні вади здоров'я, суспільство сприймало через термін «каліка», що з турецької та персидської означає «знівечений», «спотворений»; жебрак який випрошує милостиню [5].

В архаїчний період фізичні та психічні недоліки людини не привертали особливої уваги родової спільноти, якщо не заважали повною мірою виконувати колективну трудову діяльність. Лише ті, які не могли працювати, перетворювалися на тягар для общини. Фізичне знищення людей з вадами розвитку, у тому числі і дітей – ось благо для такого суспільства. Це був «природний» метод підтримки соціального і фізичного здоров'я общини, філософія якого базувалась на визнанні «соціальної користі» її членів.

Період сусідської общини характеризується розвитком релігійно-культурних уявлень про загробне життя. Тому, філософія «природного» методу у цей історичний період набуває релігійно-містичного забарвлення. Причиною фізичного знищення дітей з вадами здоров'я стають не стільки матеріальні чинники, скільки психологічні. Страх покарання потойбічними силами всієї общини у вигляді народження неповносправних дітей пролонгував існування «природного методу» та обумовив виникнення гандикапних соціальних установок щодо дітей/дорослих з вадами здоров'я, яким за певних умов вдавалося вижити. Гандикапізм проявлявся у їх дискримінації, кепкуванні, цькуванні тощо.

Крайнім проявом гандикапізму став інфантицид. Узаконене дітовбивство, в основному немовлят з вадами здоров'я одразу після народження або дітей до року, стає традицією, яка супроводжує всю історію людства і зустрічається у деяких країнах Азії і Африки і в наш час.

В епоху античності інфантицид та гандикапізм щодо дітей з вадами здоров'я отримують свій подальший розвиток. Людині з фізичною або психічною інвалідністю не було доступу до

світу вільних громадян в античних державах. Ідеал «калокагатії», який утвердився у Стародавній Греції, був несумісний ні з психічними, ні з фізичними вадами здоров'я. У Стародавньому Римі «цивільні люди з вадами здоров'я не вважались громадянами, вони мали статус рабів. Носія вродженої або набутої розумової чи фізичної вади чекала фізична смерть, а в кращому випадку – смерть соціальна. Проявам гандикапізму піддавались навіть ті, хто належав до привілейованих родин, причому це було закріплено законодавчо. Елітну частину суспільства (громадянську общину) фактор гандикапізму поділяв на "повноцінних" (визнаних) та "неповноцінних" (невизнаних)» [6, с. 185-189].

Ментальність античного суспільства з її культом красивого, фізично загартованого тіла, суспільним ідеалом воїна-громадянина не допускала можливості самого існування дітей з вадами розвитку, а тим більше їх участі у соціальному житті громади. Філософія «природного» методу фізичного знищення в епоху античності набуває нових характеристик – гандикапних. Проблема дитячої інвалідності осмислюється через призму хибних, негативних соціальних установок, які розглядають смерть неповносправної дитини як моральний обов'язок громадянина перед державою.

З виникненням християнства філософія дитячої інвалідності знову набуває релігійно-містичного характеру. Проте, у ній домінує не страх, як у первісному суспільстві, а християнські догмати про милосердя. В Євангелії знаходимо багато прикладів чудесного зцілення сліпоти, німоти, глухоти, порушень опорно-рухового апарату, психічних розладів тощо. Зцілення перетворювало людину на повноцінного члена суспільства.

Нові ідеали суперечили багатовіковій традиції агресивного ставлення до дітей-інвалідів. З цієї причини вони повільно усвідомлювались суспільством. Гандикапні установки продовжували залишатись частиною християнської філософії інвалідності. Трансцендентальний підхід пояснював походження вад здоров'я гріховністю людини. Я. Юрків, досліджуючи історію сімейного насилля над дітьми, пише, що навіть здорову дитину вважали витвором диявола, зачатим у гріхопадінні. Побиття дитини за кожен проступок обґрунтовувався необхідністю вигнати диявола з її душі. Навіть у Біблії можна віднайти повчання батькам про необхідність фізичного тиску на дитину. Зокрема у причтах Соломона наголошується: «Карай сина свого поки є надія і не звертай уваги на крик його. – Хто жаліє різки своєї, той ненавидить сина; а хто любить – з дитинства карає його» [7, с. 196–198.].

Для середньовічного суспільства характерна байдужість до дітей. Не зважаючи на офіційну заборону церквою інфантициду (318р.н.е.), вбивство і занедбання новонароджених дітей було звичайною практикою.

Поява у Європі в епоху класичного середньовіччя страшних епідемічних хвороб: лепри, чуми, венеричних захворювань тощо, лише посилювала гандикапні настрої суспільства. Це призвело до трансформації церковно-монастирської системи опіки у систему «ізоляції» і надало філософії дитячої інвалідності іншого смислу. Концепція «християнського співчуття і милосердя», характерна для періоду раннього Середньовіччя, трансформувалась у філософію «гріховності і покарання». Негативна зміна ціннісних координат у християнській філософії дитячої інвалідності, незважаючи на пом'якшення гандикапних настроїв щодо дітей-інвалідів (офіційна відмова від інфантициду), передбачала можливість застосування у відношенні до них прямого фізичного і психологічного насилля та дозволяла здійснювати пасивне ігнорування їх присутності у соціальному житті. Сучасні науковці наголошують, що свідченням цього є тогочасні філософсько-політичні концепції про ідеальний устрій держави. Усі вони одноставно визнають людей з вадами розвитку неповноцінними і непотрібними суспільству. У своїх «моделях» ніхто не залишав місця людям з проблемами здоров'я. Факти «позбавлення від неповноцінних осіб» у середньовічній Європі були чисельними. Звісно ідеологія винищення, позбавлення життя відкрито не пропагувалась, але і протистоянь цьому не було [1].

Конструктивні світські цінності у філософію дитячої інвалідності «гріховності і покарання» приніс новий культурно-філософський рух – гуманізм, який виник в епоху Відродження, у кінці періоду класичного Середньовіччя. Він започаткував нову, гуманістичну філософію дитинства, і відповідно, дитячої інвалідності. Дітей з вадами здоров'я вперше починають розглядати як особистостей, які можуть бути залучені до виховання і навчання.

У XVI–XVII ст. гуманістична складова філософії дитячої інвалідності поступово починає доповнюватись валеологічними цінностями, спрямованими на пошук шляхів відновлення

здоров'я певних категорій інвалідів (сліпих, глухих, розумово відсталих). Виникає медико-педагогічний напрям у практиці соціальної опіки над дітьми-інвалідами.

На початку Нового часу (XVIII ст.) філософія дитячої інвалідності зберігає суперечливий характер, оскільки поєднує у собі як релігійно-гандикапні цінності, так і гуманістичні та валеологічні.

У період формування індустріального суспільства (кінець XIX – початок XX ст.), відбувається подальша трансформація філософії дитячої інвалідності. Все більшого значення набувають валеологічні та гуманістичні цінності, релігійно-гандикапні поступово зникають. У практиці соціальної опіки дітей-інвалідів основним напрямком стає медико-педагогічна підтримка. Вона здійснювалась через систему закритих спеціальних лікувально-освітніх закладів, які ізолювали дитину від соціального життя, проте забезпечували їй певний рівень освіти, лікування і матеріальної підтримки. Виникнення і розвиток у цей період поняття «права людини» сприяли появі у філософії дитячої інвалідності соціальних цінностей. На практиці вони реалізовувались як заходи по захисту від рабства, заборона (обмеження) дитячої праці, торгівлі дітьми, проституції неповнолітніх тощо.

Лише до середини XX ст. відбулось визнання суспільством прав дитини (Женевська Декларація прав дитини 1924р.; Загальна декларація прав людини, де було визнано право дітей на особливий нагляд і допомогу 1948р.; Декларація прав дитини 1959р.). Філософія дитячої інвалідності починає набувати соціально-правових цінностей, що дало можливість значно «пом'якшити» практику «ізоляції» дітей-інвалідів. Мета соціальної роботи з такими дітьми у цей період полягає у забезпеченні їх лікуванням, реабілітації та наданні соціальної допомоги у вигляді спеціальної освіти і пенсії. Такий підхід дозволяв деяким категоріям дітей-інвалідів частково інтегруватися у соціальне життя.

Сучасний інформаційно-технологічний етап розвитку західноєвропейського суспільства характеризується утвердженням соціально-правових цінностей у філософії дитячої інвалідності, про що свідчить Конвенція ООН про права дитини, яка була прийнята у 1989 році та інші правові акти. Діти-інваліди осмислюються суспільством як особи, які мають нерівні можливості при проголошенні рівності прав. Реалізація соціально-правової філософії дитячої інвалідності передбачає максимальну адаптацію соціальних стандартів до особливих потреб даної категорії дітей, забезпечення реалізації їх невід'ємних людських прав. Інтеграція дітей-інвалідів у суспільство є головною тенденцією сучасного періоду, що базується на їх повній громадянській рівноправності.

Висновок. Аналіз ґенези філософської рефлексії дитячої інвалідності дає підстави розглядати інвалідність як історичне, соціально обумовлене, багатоаспектне, складне явище соціальної дійсності, яке еволюціонує під впливом соціокультурних чинників суспільного розвитку. Воно здійснює значний вплив на суспільні процеси, і в той же час піддається зворотній дії. Еволюція філософського осмислення феномену дитячої інвалідності свідчить, що вона пройшла ряд історичних трансформацій, специфіку яких визначали цінності, що панували у суспільстві на кожному історичному етапі його розвитку: архаїчний період – філософія «соціальної користі» та «релігійно-містичного страху»; античний період – філософія «фізичного знищення як морального обов'язку громадянина перед державою»; середньовічний період – філософія «християнського співчуття і милосердя» у поєднанні з філософією «гріховності і покарання»; новий час – філософія «гуманістичних цінностей з поступовим розвитком у ній цінностей валеологічних та медико-педагогічних»; новітній час – філософія «соціально-правових цінностей». Філософсько-історичний аналіз феномену дитячої інвалідності засвідчує поступове посилення гуманістичного вектора у його осмисленні, підвищення значущості ролі особистості у суспільстві у контексті аксіологічного виміру людської історії.

Література:

1. Байда, Л. Інвалідність та суспільство: навч. пос. [Електронний ресурс]//Лариса Байда, Ольга Красюкова – Енс, Сергій Буров, Володимир Азін, Ярослав Грибальський, Юлія Найда. Заг. ред.: Лариса Байда, Ольга Красюкова – Енс. – Київ, 2011р. Режим доступу: http://edu.helsinki.org.ua/sites/default/files/userfiles/posibnik_invalidnist_ta_suspilstv.pdf
2. Історія розвитку корекційної педагогіки в Західній Європі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/2-143172.html>

3. Іпатов А. В. Поняття інвалідності в аспекті сучасного міжнародного права. [Електронний ресурс]/А. В. Іпатов, І. Я. Ханюкова// Український вісник медико-соціальної експертизи № 3 (17) 2015.

4. Сіліна Г.О. Увага: особлива дитина: навчання та виховання учнів у системі інклюзивної освіти : [метод. рекомен.] / Г.О. Сіліна, Т.С. Калініна. – Харків : ХАНУ, 2011. – 80 с.

5. Словник української мови: в 11 томах. — Том 4, 1973. — Стор. 78.

6. Ставицький, О.О. Філогенетичні та онтогенетичні корені гандикапізму та гандикапності [Текст]/О.О.Ставицький//Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Психологічні науки : збірник / Чернігівський нац. пед. Ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – Чернігів, 2011. – Вип. 94, Т. 2. – С. 185-189

7. Юрків, Я.І. Історико-педагогічний аналіз сімейного насилля над дитиною [Текст]/ Я.І.Юрків // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Педагогіка. Соціальна робота/гол. ред. І.В. Козубовська. – Ужгород: Говерла, 2014. – Вип. 31. – С. 196–198.

PHENOMEN OF CHILDREN' INVALIDITY: PHILOSOPHICAL-HISTORICAL REFLEXION

Martirosian Lesia

Introduction. Disability – is one of the most pressing problems of mankind since the beginning of its existence. She is still up to date. According to the World Health Organization (WHO), the number of children with disabilities in the world reaches 13% (3% of children are born with intellectual disabilities and 10% of children with other mental and physical disabilities). There are around 200 million children with disabilities in the world. The total number of children with disabilities annually increases by 0.5%. [4, p. 20].

The statistical data provided, the results of scientific research indicate a tendency to increase the number of children with developmental defects, even if most of the disability risk factors will be controlled. In Ukraine, the acuteness of the situation is deepened by the bias of public opinion about disability as a social phenomenon. The Ukrainian society is characterized by a lack of tolerance for people with developmental disabilities and their lack of acceptance. The philosophy of the domestic model of childhood disability remains traditional, which was formed even at the time of Soviet power. She views a disabled child as a person who is a burden on society, completely dependent on him and is perceived only by the consumer of material values. The same philosophy of disability has long dominated the European countries, however, at the present moment it has fundamentally changed, and is currently based on the recognition of the rights of the child and the establishment of mechanisms for their provision. In this context, for the national system of social care for children with developmental problems, the issue of changing the existing philosophy of disability in accordance with those socio-cultural processes that are characteristic of European civilization, and which are gradually expanding in Ukraine, is being actualized. The search for effective ways of this change, first of all, is seen in the study and creative comprehension of the processes of historical development of the philosophy of those disability models that were inherent in Western European civilization in the logic of its historical development and led to the emergence of modern philosophy of disability.

The general condition of the problem. Despite the interest of philosophers in the problem of disability (domestic – V. Andrushchenko, S. Bodnar, N. Bokalo, N. Berdyaev, L. Wittgenstein, S. Hessen, B. Gershunsky, V. Kremen, V. Levkulich, A. Lushnikov, V. Ognevyuk, N. Sophia, N. Tarusina, etc., foreign ones – P. Berger, K. Wolf, B. Liwehud, T. Lukman, M. Heidegger, R. Steiner, K. Jaspers, etc.). studies of social and philosophical comprehension not only of children, but also of adult disability as a social phenomenon that affects society, its sphere of life and social institutions is still very limited. At the same time, dialectical interaction between social phenomena and processes related to disability forms a field for its philosophical comprehension. The need for social practice, the lack of development of the problem of philosophical reflection of disability in the scientific literature necessitate its research.

The purpose of the article is the retrospective study of the philosophical reflection of childhood disability as a social phenomenon and the peculiarities of its manifestation in the Western European cultural space.

Presentation of the main provisions of the study. Scientists believe that the perceptions of disability that have been formed in different countries during the historical development of mankind outlined the five most common definitions of this state: biomedical, philanthropic, economic, sociological or socio-political [3]. The indicated approaches to understanding the meaning of the concept of disability have a different philosophical content, but coexist to this day. It is the philosophical content of these concepts that defines the social policy of society and the state in relation to persons with physical and mental disabilities, their social status, rights and responsibilities.

Understanding disability occurred in the process of historical development of mankind. Socio-cultural peculiarities of each of its stages caused the philosophy of this understanding. It should be noted that for a long period of historical time, the perceptions of children and adults with disabilities were significantly different. The term "invalid" was used only in respect of warriors who were injured in the war and as a result of which they could not fulfill their military duty. Children who have had various health problems are perceived by the society through the term "cripple", which means "disfigured", "distorted" from Turkish and Persian; the beggar who begs alms [5].

During the archaic period, the physical and mental deficiencies of a person did not attract special attention of the tribal community, if they did not interfere with the full accomplishment of collective labor activity. Only those who could not work turned into a burden for the community. The physical destruction of people with developmental disabilities, including children, is a blessing for such a society. It was a "natural" method of supporting the social and physical health of the community, the philosophy of which was based on the recognition of the "social benefit" of its members.

The period of the neighboring community is characterized by the development of religious and cultural ideas about the afterlife. Therefore, the philosophy of the "natural" method in this historical period acquires a religious-mystical color. The reason for the physical destruction of children with mental health problems is not so much material factors, but psychological ones. The fear of punishment by the remote powers of the entire community in the form of the birth of disabled children prolonged the existence of the "natural method" and caused the emergence of handicapping social settings for children / adults with a health deficit, which under certain conditions managed to survive. Handicapism manifested itself in their discrimination, capture, persecution, and so on.

The extreme manifestation of handicapism became an infacy. Legalized infanticide, mainly babies with a health impairment right after birth or children to a year, becomes a tradition that accompanies the entire history of mankind and is found in some countries in Asia and Africa, and in our time.

In the era of antiquity, infacy and handicapism with regard to children with a health deficiency are further developed. A person with physical or mental disabilities did not have access to the world of free citizens in ancient countries. The ideal of "kalokagatii", which was established in Ancient Greece, was incompatible with either mental or physical disabilities. In Ancient Rome, "civilians with health problems were not considered citizens, they had the status of slaves. A carrier of congenital or acquired mental or physical disability awaited physical death, and at best, death was social. Even the ones who belonged to privileged families were subjected to the handicapism, and this was enshrined in law. The elite part of society (civil society) divided the factor of handicapism into "full" (recognized) and "inferior" (unrecognized)" [6, p. 185-189].

The mentality of the ancient society with its cult of a beautiful, physically hardened body, the social ideal of a soldier-citizen did not allow the very existence of children with developmental defects, and even less their participation in the social life of the community. The philosophy of the "natural" method of physical destruction in the era of antiquity acquires new characteristics – handicap. The problem of childhood disability is conceived through the prism of false, negative social attitudes that consider the death of a disabled child as a moral duty of a citizen to the state.

With the advent of Christianity, the philosophy of childhood disabilities again acquires a religious-mystical character. However, it does not dominate in it, as in the primitive society, but the Christian dogma of mercy. In the Gospel, we find many examples of miraculous healing of

blindness, silence, deafness, disorders of the musculoskeletal system, mental disorders, etc. Healing turned a person into a full member of society.

New ideals contradicted the centuries-old tradition of aggressive attitude towards disabled children. For this reason, they slowly became aware of society. Handicap settings continued to be part of the Christian philosophy of disability. The transcendental approach explained the origin of the disease of health by the sinfulness of man. Y. Yurkov, investigating the history of family violence against children, writes that even a healthy child was considered the creation of the devil, conceived in the fall. Beating the child for every offense was based on the need to drive the devil out of her soul. Even in the Bible, you can find parenting instructions about the need for physical pressure on the child. In particular Solomon's clutches say: "Kare his son while there is hope and do not pay attention to his cry. – He who regrets his own horses, he hates his son; and who loves – he punishes him from childhood "[7, p. 196-198.].

For medieval society, indifference to children is characteristic. In spite of the official prohibition of infanticide church (318 BC), the murder and abandonment of newborn babies was a common practice.

The emergence in Europe of the classical Middle Ages of terrible epidemic diseases: leprosy, plague, sexually transmitted diseases, etc., only increased the handicapped mood of society. This led to the transformation of the church-monastic system of burns into the system of "isolation" and gave the philosophy of childhood disability a different meaning. The concept of "Christian compassion and mercy", typical of the early Middle Ages, was transformed into the philosophy of "sin and punishment." Negative change in the value coordinates in the Christian philosophy of childhood disability, despite the mitigation of handicap at children with disabilities (formal refusal of infancy), provided for the possibility of applying to them direct physical and psychological violence and allowed passive ignoring of their presence in social life. Modern scholars point out that the evidence of this is the philosophical and political concepts of the ideal state of the time. All of them unanimously recognize people with developmental disadvantages that are inadequate and unnecessary to society. In their "models", nobody left the place for people with health problems. The facts of "getting rid of the underprivileged" in medieval Europe were numerous. Of course, the ideology of extermination, deprivation of life was not openly promoted, but there was no opposition to this [1].

Constructive secular values in the philosophy of childhood disability "sinfulness and punishment" brought a new cultural and philosophical movement – humanism, which arose in the Renaissance, at the end of the period of classical Middle Ages. He initiated a new, humanistic philosophy of childhood, and, accordingly, childhood disability. Children with disabilities are first seen as individuals who can be involved in education and training.

In the XVI-XVII centuries. the humanistic component of the philosophy of childhood disability gradually begins to be complemented by eudaimonological values aimed at finding ways to restore the health of certain categories of people with disabilities (blind, deaf, mentally retarded). There is a medical and pedagogical direction in the practice of social care for children with disabilities.

At the beginning of the New Age (XVIII centuries), the philosophy of childhood disability remains controversial, since it combines both religious and handicap values, both humanistic and eudaimonological.

In the period of the formation of an industrial society (the end of the XIX – the beginning of the twentieth century), there is a further transformation of the philosophy of childhood disability. Of eudaimonological and humanistic values, religious-handicapping gradually disappears. In the practice of social care for children with disabilities the main focus is medical and pedagogical support. It was implemented through a system of closed special medical and educational institutions that isolated the child from social life, but provided it with a certain level of education, treatment and material support. The emergence and development in this period of the concept of "human rights" contributed to the emergence of philosophy of childhood disability social values. In practice, they were implemented as measures to protect against slavery, prohibiting (restricting) child labor, trafficking in children, prostitution of minors, etc.

Only until the middle of the twentieth century. the Society recognized the rights of the child (Geneva Declaration on the Rights of the Child 1924, the Universal Declaration of Human Rights, which recognized the right of children to special supervision and assistance in 1948, the Declaration of the Rights of the Child 1959). The philosophy of childhood disability begins to acquire socio-legal values, which gave the opportunity to significantly "mitigate" the practice of

"isolation" of disabled children. The purpose of social work with such children during this period is to provide them with treatment, rehabilitation and provision of social assistance in the form of special education and pensions. This approach allowed some categories of children with disabilities to partly integrate into social life.

The modern information and technological stage of the development of Western European society is characterized by the adoption of social and legal values in the philosophy of childhood disability, as evidenced by the UN Convention on the Rights of the Child, adopted in 1989 and other legal acts. Children with disabilities are perceived by society as individuals who have unequal opportunities in proclaiming equality of rights. The implementation of the socio-legal philosophy of childhood disability involves maximum adaptation of social standards to the special needs of this category of children, ensuring the realization of their inalienable human rights. Integration of disabled children into society is the main trend of the modern period, based on their full civil equality.

Conclusion. The analysis of the genesis of the philosophical reflection of childhood disability gives grounds for considering disability as a historical, socially conditioned, multidimensional, complex phenomenon of social reality, which evolves under the influence of socio-cultural factors of social development. It has a significant impact on social processes, and at the same time undergoes a reciprocal action. The evolution of philosophical comprehension of the phenomenon of childhood disability shows that it has undergone a series of historical transformations, the specifics of which were determined by the values that dominated the society at every historical stage of its development: the archaic period – the philosophy of "social benefit" and "religious-mystical fear"; the ancient period – the philosophy of "physical destruction as a moral duty of a citizen to the state"; the medieval period – the philosophy of "Christian compassion and mercy" in conjunction with the philosophy of "sinfulness and punishment"; a new time – the philosophy of "humanistic values with the gradual development of valeological and medical-pedagogical values"; the latest time – the philosophy of "social and legal values." The philosophical and historical analysis of the phenomenon of childhood disability confirms the gradual strengthening of the humanistic vector in its comprehension, increasing the significance of the role of personality in society in the context of the axiological dimension of human history.

References:

1. Bajda, L. Invalidnist ta suspil'stvo: navch. pos. [Elektronnyj reksurs] // Larysa Bajda, Olga Krasnyukova – Ens, Sergij Burov, Volodymyr Azin, Yaroslav Grybalskyj, Yuliya Najda. Zag. red.: Larysa Bajda, Olga Krasnyukova – Ens. – Kyiv, 2011r. Rezhym dostupu: http://edu.helsinki.org.ua/sites/default/files/userfiles/posibnik_invalidnist_ta_suspilstv.pdf
2. Istoriya rozvytku korekciynoyi pedagogiky v Zaxidnij Yevropi. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://studopedia.org/2-143172.html>
3. Ipatov A. V. Ponyattya invalidnosti v aspekti suchasnogo mizhnarodnogo prava. [Elektronnyj reksurs]/A. V. Ipatov, I. Ya. Xanyukova// Ukrayinskyj visnyk medyko-socialnoyi ekspertyzy № 3 (17) 2015.
4. Silina G.O. Uvaga: osoblyva dytna: navchannya ta vyxovannya uchniv u systemi inklyuzyvnoyi osvity : [metod. rekomen.] / G.O. Silina, T.S. Kalinina. – Xarkiv : XANO, 2011. – 80 p.
5. Slovyk ukrayinskoyi movy: v 11 tomax. — Tom 4, 1973. — Stor. 78.
6. Stavyczkij, O.O. Filogenetychni ta ontogenetychni koreni gandykapizmu ta gandykapnosti [Tekst]/O.O.Stavyczkij // Visnyk Chernigivskogo nacionalnogo pedagogichnogo universytetu. Seriya: Psyxologichni nauky : zbirnyk / Chernigivskyj nacz. ped. Un-t im. T. G. Shevchenka. Chernigiv, 2011. Vy`p. 94, T. 2. – S. 185-189
7. Yurkiv, Ya.I. Istoryko-pedagogichnyj analiz simejnogo nasyllya nad dytnoyu [Tekst] / Ya.I.Yurkiv // Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu: Seriya: Pedagogika. Socialna robota / gol. red. I.V. Kozubovska. – Uzhgorod: Goverla, 2014. – Vyp. 31. – P. 196–198.